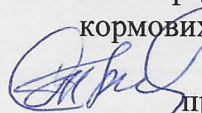

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 204 «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва»

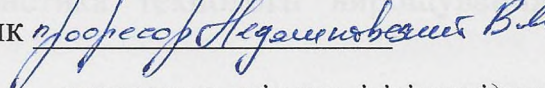
Допускається до захисту
зав. кафедри технології кормів,
кормових добавок і годівлі тварин

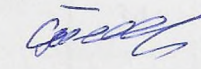
 професор, Віталій БОМКО
« 11 » 05 2026 року

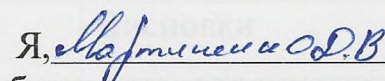
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Аналіз технології вирощування та переробки м'яса індиків у ТОВ
«Перша Гусина» Тернопільської області

Виконав: Мартиненко Д.В.
прізвище, імя, по батькові, підпис

Керівник професор Недимович В.М.
вчене звання, прізвище, ініціали підпис

Рецензент доцент Ткаченко О.В.
вчене звання, прізвище, ініціали підпис

Я, Мартиненко Д.В. (ПІБ здобувача), засвічую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

ЗМІСТ

	Завдання на кваліфікаційну роботу здобувача	3
	Анотація	4
	Annotation	5
	Відгук керівника роботи	6
	Рецензія	7
	ВСТУП	8
1	Розділ 1.Огляд літератури	10
1.1	Сучасний стан галузі індиківництва в Україні	10
1.2	Біологічні особливості індиків	12
1.3	Сучасні породи і кроси індиків	15
2	Розділ 2. Матеріал і методика виконання роботи.	19
3	Розділ 3. Результати власних досліджень.	21
3.1.	Характеристика підприємства ТОВ «Перша Гусина»	21
3.2.	Аналіз стану та характеристика технології вирощування індиків	24
3.3.	Організація забою та первинної обробки індиків	34
3.4.	Економічні показники виробництва та переробки м'яса індиків	38
3.5.	Екологізація виробництва продукції тваринництва	40
	Висновки	43
	Пропозиції	44
	Список використаних джерел	45

АНОТАЦІЯ

Мартиненко Данііл Вікторович «Аналіз технології вирощування та переробки м'яса індиків у ТОВ «Перша Гусина» Тернопільської області».

ТОВ «Перша Гусина» Тернопільської області спеціалізується на вирощуванні та переробці птиці, застосовуючи сучасні технологічні рішення, системи годівлі та утримання.

Аналіз технології виробництва та переробки м'яса індиків у даному господарстві дозволяє оцінити ефективність виробництва, визначити переваги існуючої технології та запропонувати напрями її вдосконалення.

Методикою досліджень передбачено вивчення основних даних виробництва. Метою роботи є аналіз технології вирощування та переробки м'яса індиків у ТОВ «Перша Гусина» Тернопільської області.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі завдання:

- охарактеризувати виробничо-господарську діяльність підприємства;
- дослідити технологію вирощування індиків;
- проаналізувати умови утримання та параметри мікроклімату;
- оцінити систему годівлі індиків;
- описати технологію первинної переробки м'яса індиків;
- провести економічну оцінку виробництва та переробки м'яса індиків;
- розробити пропозиції щодо підвищення ефективності галузі.

Економічні показники розраховували з урахуванням приростів та витрат кормів на одиницю продукції.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить 47 сторінки, 11 таблиць, 3 рисунка, список використаних джерел із 27 найменувань.

Ключові слова: індики, переробка, поголів'я молодняка птиці, технологія годівлі птиці, переробки м'яса індиків.

ANNOTATION

- Martynenko Daniil Viktorovych “Analysis of the technology of growing and processing turkey meat at LLC “Persha Gusyna” in Ternopil region”.

- LLC “Persha Gusyna” in Ternopil region specializes in growing and processing poultry, using modern technological solutions, feeding and housing systems. Analysis of the technology of production and processing of turkey meat in this farm allows us to assess the efficiency of production, determine the advantages of the existing technology and suggest areas for its improvement.

- The research methodology provides for the study of basic production data. The purpose of the work is to analyze the technology of growing and processing turkey meat at LLC “Persha Gusyna” in Ternopil region.

- To achieve the goal, the following tasks were defined:
 - characterize the production and economic activities of the enterprise;
 - investigate the technology of growing turkeys;
 - analyze the conditions of keeping and microclimate parameters;
 - evaluate the feeding system of turkeys;
 - describe the technology of primary processing of turkey meat;
 - conduct an economic assessment of the production and processing of turkey meat;
 - develop proposals for improving the efficiency of the industry.

Economic indicators were calculated taking into account the growth and consumption of feed per unit of production.

The bachelor's qualification work contains 47 pages, 11 tables, 3 figures, a list of sources used with 27 names.

Keywords: turkeys, processing, young poultry population, poultry feeding technology, turkey meat processing.

ВСТУП

Птахівництво є однією з найбільш динамічних галузей агропромислового комплексу України, яка забезпечує населення високоякісними продуктами харчування тваринного походження. Особливе місце у структурі виробництва м'яса птиці займає індиківництво, що характеризується високою продуктивністю, швидкими темпами росту птиці та отриманням дієтичного м'яса з високими харчовими властивостями.

М'ясо індиків відзначається значним вмістом повноцінного білка, низьким рівнем жиру та холестерину, високою засвоюваністю і дієтичними властивостями. Завдяки цьому продукція індиківництва користується стабільним попитом серед населення та є перспективною для виробництва в умовах сучасного ринку. Важливим напрямом розвитку галузі є впровадження сучасних технологій вирощування та переробки індиків, які забезпечують високу продуктивність птиці, економічну ефективність виробництва та відповідність продукції вимогам безпеки харчових продуктів.

ТОВ «Пеша Гусина» Тернопільської області спеціалізується на вирощуванні та переробці птиці, застосовуючи сучасні технологічні рішення, системи годівлі та утримання.

Аналіз технології виробництва та переробки м'яса індиків у даному господарстві дозволяє оцінити ефективність виробництва, визначити переваги існуючої технології та запропонувати напрями її вдосконалення.

Метою роботи є аналіз технології вирощування та переробки м'яса індиків у ТОВ «Перша Гусина» Тернопільської області.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі завдання:

- охарактеризувати виробничо-господарську діяльність підприємства;
- дослідити технологію вирощування індиків;
- проаналізувати умови утримання та параметри мікроклімату;
- оцінити систему годівлі індиків;

- описати технологію первинної переробки м'яса індиків;
- провести економічну оцінку виробництва та переробки м'яса індиків;
- розробити пропозиції щодо підвищення ефективності галузі.

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Сучасний стан галузі індиківництва в Україні.

Індиківництво стає однією з найперспективніших галузей птахівництва, яка останнім часом набуває значного поширення як у світі, так і в Україні. Цей напрямок привертає все більше уваги завдяки зміні споживчих уподобань, популяризації здорового способу життя та зростанню попиту на дієтичне м'ясо. М'ясо індички особливо цінується за високий вміст білка, низьку жирність, легку засвоюваність і значну поживну цінність, що робить його привабливим для споживачів різних вікових категорій. Світовий ринок індичатини демонструє стабільний розвиток. За останні десятиліття обсяги виробництва цього м'яса невпинно зростають: якщо на початку 2000-х років глобальні показники становили приблизно 5,5 мільйона тонн, то згодом вони перевищили 6 мільйонів тонн.

Найвідомішими виробниками індичатини є США, Бразилія, Німеччина, Польща, Франція та Італія. Головною рушійною силою цього сектору стали країни Європейського Союзу, де активно запроваджуються сучасні технології утримання птиці, автоматизація виробничих процесів та глибока переробка продукції. У Європі попит на дієтичне м'ясо постійно зростає, що позитивно впливає на розвиток індиківництва. Особливо помітні успіхи Польщі, яка посіла одне з лідируючих місць серед виробників і експортерів індичатини в регіоні. Водночас певні країни, як-от Франція, змушені були скоротити виробництво через зростання собівартості продукції та зміну ринкових умов. Досвід ЄС доводить, що ефективне функціонування галузі залежить від впровадження інноваційних технологій, розвитку переробної індустрії та активних маркетингових стратегій. В Україні ситуація з індиківництвом розвивається нерівномірно. У 1990-х роках економічна криза та зменшення державної підтримки призвели до значного скорочення поголів'я індиків і майже повного припинення промислового виробництва. Господарства населення залишалися основним місцем вирощування птиці.

Однак із початку 2000-х років, завдяки стабілізації економіки та підвищенню внутрішнього попиту на продукцію птахівництва, галузь поступово почала відроджуватися. Зросли обсяги виробництва індичатини, було створено спеціалізовані підприємства та впроваджено сучасні технології вирощування птиці [17, 20].

У період 2017–2020 років виробництво індичатини в Україні демонструвало стабільне зростання. Це зумовлено активним розвитком промислового сектору, підвищенням продуктивності поголів'я та зростанням внутрішнього споживчого ринку. Однак у 2022 році галузь зазнала серйозних викликів через військові події, розриви логістичних ланцюгів, зниження купівельної спроможності населення та скорочення внутрішнього попиту. Усе це призвело до зменшення кількості поголів'я індиків, а також відповідного падіння обсягів виробництва.

Попри складнощі, українські виробники змогли знайти нові горизонти, зосередивши увагу на експорті. Якщо раніше країна значною мірою залежала від імпорту цієї продукції, то останнім часом їй вдалося зміцнити статус перспективного експортера. Основними ринками збуту стали держави Європейського Союзу, включно з Нідерландами, Німеччиною, Великою Британією та Італією. Розширення географії експорту свідчить про конкурентоспроможність української індичатини на глобальному ринку та її відповідність сучасним європейським стандартам якості.

На сьогодні більшість поголів'я індиків вирощується на спеціалізованих підприємствах, що забезпечує вищу продуктивність і ефективність виробництва. Водночас у господарствах населення чисельність птиці продовжує скорочуватися через високу вартість кормів, складні умови утримання та зниження попиту на внутрішньому ринку.

Перспективи галузі визначаються низкою сприятливих факторів. Головними з них є постійний попит на дієтичне м'ясо, швидке зростання птиці та висока м'ясна продуктивність. Актуальне використання сучасних

кросів індиків дає змогу отримувати значну масу тіла за короткий термін вирощування, що сприяє швидкому обороту капіталу та підвищенню рентабельності бізнесу. Крім того, продукція галузі не обмежується лише м'ясом: додаткові товари, як-от яйця, пір'я та пух, забезпечують комплексну переробку сировини і значно підвищують економічну ефективність виробництва.

Для подальшого розвитку індиківництва важливим є впровадження сучасних технологій утримання та годівлі птиці. Автоматизовані мікрокліматичні системи, збалансоване харчування, передові ветеринарно-санітарні технології та застосування високопродуктивних видів індиків дають змогу оптимізувати процеси й мінімізувати витрати. Крім того, акцент має бути зроблено на розвиток глибокої переробки індичатини та розширенні асортименту готової продукції з більшою доданою вартістю [13,20].

Таким чином, індиківництво є однією з найбільш перспективних галузей птахівництва України. Попри існуючі економічні та воєнні труднощі, виробництво продовжує адаптуватися до нових умов, посилюючи свою присутність на міжнародному ринку.

1.2. Біологічні особливості індиків.

Індики є одним із найбільших представників сільськогосподарської птиці, належать до родини куриних. Їхніми предками вважають диких птахів, які спочатку мешкали на території Північної Америки. До Європи індиків привезли у XVI столітті, після чого вони швидко набули популярності у різних країнах світу завдяки високій продуктивності та відмінним смаковим якостям м'яса.

Сьогодні розведення індиків вважається однією з важливих галузей птахівництва. Ці птахи вирізняються значною м'ясною продуктивністю, стрімким темпом росту та ефективним використанням кормів. Жива маса дорослого самця залежить від породи та кросу й може сягати 15–25 кг, а самок — від 7 до 12 кг. Молоді індики у віці 4–5 місяців здатні досягати

високих забійних кондицій, що гарантує швидке повернення витрат на їх розведення. Забійний вихід тушок становить 85–88 %, а їстівні частини складають близько 70–76 %, що перевершує показники багатьох інших видів сільськогосподарської птиці [5, 26].

М'ясо індиків є цінним дієтичним продуктом із високою біологічною цінністю. Воно відзначається високим вмістом легкозасвоюваного білка, низьким рівнем жиру та холестерину, багатим складом вітамінів групи В, мінеральних речовин і незамінних амінокислот. Особливу поживну цінність мають грудні м'язи, у яких білковий вміст перевищує 30 %. З огляду на ці характеристики, індичатина широко використовується в дитячому, дієтичному та спортивному харчуванні.

Однією з ключових біологічних рис індиків є їхній швидкий ріст у молодому віці. Протягом перших тижнів життя індичата активно набирають вагу, тому їм необхідно забезпечити збалансоване харчування та комфортні умови утримання. На початку життя система терморегуляції у них ще не сформована, тому вони надзвичайно чутливі до холоду, протягів і підвищеної вологості. Для добових індичат температура у приміщенні має становити 32–35 °С, а потім поступово знижуватися до 18–20 °С.

Молодому поголів'ю також потрібен високий вміст білків, вітамінів і мінералів у раціоні. З перших днів життя їм слід надавати корми з достатнім вмістом легкозасвоюваного протеїну, додавати молочні продукти, зернові та зелень. Також надзвичайно важливо забезпечувати птахів свіжою чистою водою, адже навіть невелика нестача рідини може негативно вплинути на обмін речовин, розвиток і виживання малечі.

Травна система індиків працює з високою інтенсивністю, а молодняк має відносно довгий кишечник, що сприяє кращому засвоєнню поживних речовин із корму. Утім, використання неякісних або забруднених кормів швидко призводить до розладів травлення та хвороб птиці. Тому під час

розведення індиків особливий акцент робиться на якість кормів, дотримання санітарних норм і профілактику захворювань.

Індиків вважають витривалими птахами, здатними адаптуватися до різних умов утримання. Дорослі особини добре переживають холод за умови повноцінного харчування та забезпечення сухого, комфортного середовища. У літній період вони ефективно використовують пасовища, поїдаючи зелені корми, комах та інші природні джерела поживи. Це сприяє зниженню витрат на вирощування та підвищенню рентабельності виробництва [10, 27].

Однією з важливих біологічних характеристик індиків є їх поведінка та чутливість до умов утримання. Ці птахи потребують достатньо простору, якісної вентиляції та оптимальної густоти населення. При надмірному скупченні зростає ризик стресу, агресії, розкльову пір'я та поширення інфекційних захворювань. Сучасні технології вирощування передбачають створення комфортного мікроклімату, впровадження автоматичних систем вентиляції, контроль освітлення і суворе дотримання ветеринарно-санітарних норм.

Залежно від обраної технології вирощування розрізняють екстенсивну, напівінтенсивну та інтенсивну системи утримання. Екстенсивна система базується на використанні відкритих вигулів і природних кормів, що переважно характерно для малих господарств. Напівінтенсивна система поєднує утримання в закритих приміщеннях із доступом до вигульних майданчиків. Інтенсивна система застосовується переважно на великих птахофабриках, де процес вирощування повністю механізовано та автоматизовано.

У сучасному індиківництві значну увагу приділяють високопродуктивним кросам і породам. Найпоширенішими є білі широкогруді індики, а також кроси BIG-6, Hybrid Converter, BUT-8 та інші. Вони мають високу швидкість росту, значну живу масу та відмінні м'ясні

характеристики. Наприклад, самці деяких важких кросів можуть досягати живої маси понад 20 кг уже у віці 4–5 місяців.

Отже, індики характеризуються високою продуктивністю, швидким ростом і значною харчовою цінністю м'яса. Водночас вони потребують ретельного догляду, збалансованого харчування, відповідного мікроклімату та якісної ветеринарної підтримки, особливо на ранніх етапах розвитку. Дотримання цих вимог є ключовою умовою успішного ведення індиківництва для отримання якісної продукції. [3, 19].

1.3. Сучасні породи і кроси індиків.

Протягом останніх років індиківництво в Україні стрімко набирає популярності. Це обумовлено не лише високою харчовою цінністю м'яса індиків із його дієтичними властивостями, а й економічною вигодою розведення цієї птиці. Індиче м'ясо вирізняється високим вмістом якісного білка, низьким рівнем жиру та відмінною засвоюваністю, завдяки чому стає все більш затребуваним серед споживачів. У зв'язку з цим зростає інтерес до сучасних порід та кросів індиків, які ефективно використовуються у промисловому і фермерському птахівництві.

Індиків вважають уродженцями Північної та Центральної Америки, де і досі зустрічаються їх дикі форми. В природі вони населяють переважно лісисті місцевості, вирізняючись пристосованістю до навколишнього середовища та високою життєздатністю. Одомашнення індиків почалося ще у давнину — задовго до прибуття європейців, чим займалися корінні народи Америки. Згодом цю птицю завезли до Європи, і вона швидко прижилася завдяки високій продуктивності та чудовим м'ясним характеристикам.

Результатом тривалої селекційної роботи стала поява великої кількості порід індиків, які значно перевершують своїх диких предків за живою масою, темпами росту, м'ясною продуктивністю та ефективністю використання

корму. Основою для створення більшості сучасних кросів стали дві ключові породи — бронзова широкогруда та біла широкогруда [6, 7].

Бронзова широкогруда порода була виведена в США шляхом складного відтворного схрещування домашніх і диких індиків із подальшим багаторічним доббором за швидкістю росту та м'ясними формами. Представники цієї породи мають міцну конституцію, високу життєздатність та значну живу масу. Дорослі самці досягають ваги 16–20 кг, тоді як самки важать від 9 до 11 кг. Головні переваги породи включають чудові смакові якості м'яса та високий забійний вихід. Однак бронзові широкогруді індики вирізняються відносно низькою несучістю та запізнілим досягненням забійного віку порівняно із сучасними високопродуктивними кросами. У наш час цю породу здебільшого застосовують як цінний генетичний ресурс для виведення нових селекційних форм, особливо придатних для органічного фермерства або вирощування у вільному вивітанні.

Біла широкогруда порода була створена шляхом схрещування бронзових широкогрудих та білих голландських індиків. Вона набула всесвітнього поширення завдяки своїй високій продуктивності та універсальності у використанні. Птиця цієї породи має біле оперення, що забезпечує естетичність тушок після обскубування, оскільки не залишається темних залишків пера. Залежно від живої маси виділяють три типи білих широкогрудих індиків: легкий, середній і важкий. Самці важкого типу здатні набирати вагу до 20–25 кг, а самки — 10–11 кг. Завдяки цій породі було створено більшість сучасних кросів індиків з високою продуктивністю.

У сучасному промисловому птахівництві переважно використовують не чистопородних індиків, а спеціалізовані кроси. Крос — це поєднання кількох селекційних ліній, яке забезпечує отримання гібридного потомства з високими продуктивними показниками. Основною перевагою кросів є прояв ефекту гетерозису, тобто переважання потомства над батьківськими формами за швидкістю росту, м'ясністю та конверсією корму [11, 26].

Сучасні кроси індиків поділяють на легкі, середні та важкі. Легкі кроси характеризуються меншою живою масою, але кращими відтворними якостями та нижчими вимогами до умов утримання. Їх частіше використовують для отримання невеликих тушок. Середні та важкі кроси мають інтенсивніший ріст, кращу м'ясну продуктивність і нижчі витрати корму на одиницю приросту живої маси. Такі кроси найбільш поширені у промисловому виробництві м'яса індиків.

Серед сучасних кросів особливого поширення набули кроси компанії «British United Turkeys Ltd», зокрема Big-6, Big-7, Big-9 та В.У.Т.-8. Вони характеризуються високою швидкістю росту, доброю конверсією корму та значним виходом грудних м'язів. Наприклад, крос Big-6 належить до важкого типу та широко використовується у промисловому виробництві м'яса завдяки високому забійному виходу та великій масі тушок.

Важливе місце у світовому індиківництві займають також кроси компанії «Nicholas Turkeys Ltd». Найбільш відомими є Nicholas 300 та Nicholas 700. Ці кроси характеризуються високими темпами росту, хорошими м'ясними якостями та ефективним використанням кормів. Кроси важкого типу забезпечують отримання великої кількості білого м'яса, що є важливим для переробної промисловості.

Компанія «Hybrid Turkeys Ltd» пропонує кроси різних напрямів продуктивності: Hybrid Grade Maker, Hybrid Converter та Hybrid XL. Вони відрізняються за живою масою, швидкістю росту та призначенням. Крос Hybrid XL належить до важкого типу та використовується переважно для глибокої переробки м'яса. Для органічного та вільно-вигульного вирощування компанія пропонує бронзові кроси, які мають підвищену витривалість та добрі смакові властивості м'яса [6,24].

В Україні єдиним вітчизняним кросом є «Харківський», створений на базі білих широкогрудих індиків. Він добре адаптований до місцевих умов утримання, характеризується достатньо високою продуктивністю, міцною

конституцією та стійкістю до стресових факторів. Крос придатний як для інтенсивного, так і для напівінтенсивного вирощування.

Сучасне індивідуальне вирощування орієнтується насамперед на використання високопродуктивних кросів, здатних забезпечити швидке отримання значної кількості якісного м'яса при мінімальних витратах кормів. Вибір конкретного кросу залежить від напрямку виробництва, технології вирощування, умов утримання та потреб ринку. Для промислових підприємств більш доцільним є використання важких кросів, тоді як у фермерських господарствах і при органічному виробництві часто застосовують менш інтенсивні або кольорові кроси, пристосовані до вільно-вигульного утримання [11, 25].

РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛ І МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ РОБОТИ

Дослідження проводилися на базі товариства з обмеженою відповідальністю «Перша гусина» у Тернопільській області, яке спеціалізується на вирощуванні та первинній переробці індиків м'ясної продуктивності. Додатково роботи виконувалися на кафедрі технології кормів, кормових добавок і годівлі тварин Білоцерківського національного аграрного університету. У підприємстві впроваджено інтенсивну технологію виробництва, що включає сучасні системи утримання птиці, автоматизовану годівлю, напування та механізовану переробку.

Об'єктом дослідження виступав технологічний процес вирощування та первинної переробки індиків в умовах промислового виробництва. Предметом вивчення стали особливості технології вирощування птиці кросу BUT-BIG-6, система її годівлі та утримання, параметри мікроклімату виробничих приміщень, а також ветеринарно-санітарні й технологічні аспекти забою та переробки продукції.

Для аналізу використовували виробничі та технологічні показники діяльності підприємства за 2023–2025 роки. У ході роботи опрацьовували дані зоотехнічного та ветеринарного обліку, виробничу документацію, показники продуктивності та збереженості поголів'я, рецептури комбикормів для різних вікових груп індиків, результати спостережень за технологічними процесами виробництва, параметри мікроклімату в приміщеннях та дані щодо економічної ефективності [8, 12].

Дослідження проводили на індиках важкого м'ясного кросу BUT-BIG-6 різних вікових груп, яких розміщували за підлоговою системою утримання на глибокій підстилці. Для виконання завдань застосовували комплексний підхід: зоотехнічні, технологічні, санітарно-гігієнічні та економічні методи.

Оцінка росту та розвитку птиці виконувалась шляхом аналізу показників живої маси у різні вікові періоди. На основі отриманих даних визначали середньодобові прирости та динаміку росту поголів'я.

Збереженість птиці оцінювали через реєстрацію падежу та вибракування за весь період вирощування.

Для оцінки годівлі аналізували рецептури комбікормів і їх поживність, порівнюючи дані з нормативними вимогами для кросу BUT-BIG-6. Технологія вирощування індиків вивчалася методом прямого спостереження за процесами в пташниках. Оцінювали умови утримання птиці, густоту посадки, тривалість вирощування, рівень механізації робіт та санітарний стан приміщень.

Параметри мікроклімату визначали шляхом вимірювання температури, вологості повітря та ефективності вентиляційної системи. Обстежували також стан підстилки, освітлення й дотримання ветеринарно-санітарних норм.

Якість і безпечність готової продукції оцінювали за органолептичними і ветеринарно-санітарними показниками.

Економічна ефективність виробництва визначалася на основі таких показників як собівартість продукції, вихід м'яса, отриманий прибуток і рівень рентабельності. Всі здобуті результати обробляли із використанням економічного аналізу, методу порівняння та статистичних даних за допомогою програмного забезпечення Microsoft Excel.

РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.1. Характеристика підприємства ТОВ «Перша Гусина».

ТОВ «Перша гусина» — сучасне підприємство птахівництва м'ясного напрямку, спеціалізоване на вирощуванні індиків у промислових умовах. Воно функціонує в селі Киданці Тернопільської області та входить до числа провідних виробників дієтичного м'яса птиці в регіоні.

Виробнича база компанії створена шляхом реконструкції старих приміщень тваринницької ферми, які були модернізовані у відповідності до сучасних технологічних і ветеринарно-санітарних норм. Завдяки технічній модернізації підприємство впровадило автоматизовану систему утримання птиці, яка дозволяє розміщувати до 18 тисяч голів одночасно.

Для забезпечення оптимальних умов вирощування на підприємстві інтегровано сучасне обладнання, яке підтримує належний мікроклімат, автоматизує процеси годівлі та напування, мінімізує вплив людського фактора, покращує використання кормів і підвищує загальну продуктивність поголів'я.

Важливою складовою технологічного процесу є дотримання нормативів щодо щільності розміщення птиці. У середньому на 1 м² площі підлоги розташовують чотири самці або шість самок, що допомагає підтримувати оптимальний гігієнічний стан приміщень, зменшує стрес у стаді та запобігає випадкам канібалізму і травмування. У пташниках регулярно контролюють температурний режим: у літню пору повітря прогрівається до 20–25 °С, а взимку утримується на рівні 5–10 °С для дорослих птахів. Належна вентиляція і контроль вологості сприяють швидкому росту та поліпшенню фізичного стану птиці [11, 12].

Санітарний контроль забезпечується завдяки систематичному очищенню приміщень, дезінфекції обладнання та регулярній заміні підстилки. Використання сухої тирси та подрібненої соломи товщиною 5–10 см створює ізоляцію від холодної підлоги та перешкоджає розвитку

патогенів. Технологічний процес передбачає окреме вирощування самців і самок із різною тривалістю відгодівлі. Самки утримуються до 120 днів, набираючи масу 6–8 кг, а самці — до 160 днів для отримання максимальної кількості м'язової тканини важкого типу [8].

Докладний аналіз результатів господарської діяльності ТОВ «Перша гусина» за останні три роки наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Основні показники діяльності ТОВ «Перша гусина» за 2023–2025 рр.

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р
Поголів'я індиків, гол.	12000	14500	16000
Середня жива маса при забої, кг	11,5	12,0	12,4
Збереженість молодняку, %	93,5	94,2	95,0
Забійний вихід м'яса, %	78	79	80

Аналіз даних із таблиці 3.1 демонструє стабільну та позитивну тенденцію розвитку птахокомплексу. У період з 2023 по 2025 роки обсяги одночасного утримання поголів'я зросли на 33,3 %, середня жива маса перед забоєм підвищилася на 0,9 кг, а рівень збереженості молодняку досяг 95,0 %. Це свідчить про високу ефективність управління та правильність вибраної технологічної стратегії.

Земельний фонд ТОВ «Перша Гусина» становить 42,0 га. Основну частину земельних угідь займають сільськогосподарські землі, які використовуються для вирощування зернових, кормових та технічних культур (табл. 3.2). Виробництво власної кормової бази дозволяє підприємству частково забезпечувати потребу у кормах та зменшувати витрати на відгодівлю птиці.

Розмір та структура земельних угідь ТОВ «Перша Гусина»

Показник	2023 р., га	%	2024 р., га	%	2025 р., га	%
Загальна земельна площа	38,0	100,0	40,0	100,0	42,0	100,0
у т.ч. сільськогосподарські угіддя	34,8	91,6	36,5	91,3	38,2	91,0
із них рілля	34,8	91,6	36,5	91,3	38,2	91,0
сінокоси	2,2	5,8	2,3	5,7	2,5	6,0
інші землі	1,0	2,6	1,2	3,0	1,3	3,0

У структурі земельних угідь найбільшу частку займає рілля, яка використовується для вирощування кормових культур. Основними культурами є кукурудза на зерно, пшениця, соняшник та багаторічні трави. Вирощування власних кормів сприяє формуванню стабільної кормової бази та підвищує економічну ефективність виробництва індичатини.

Структура посівних площ ТОВ «Перша Гусина»

Показник	2024 р., площа га	Урожайність, ц/га	2025 р., площа га	Урожайність, ц/га
Зернові культури, всього	17		21	-
у т.ч. пшениця	5	51,2	7	53,4
кукурудза на зерно	12	63,5	14	66,1
Технічні культури	10	28,4	10	29,0
Кормові культури	8	-	10	-
багаторічні трави на сіно	3	24,5	4	26,3
зелений корм	5	180,2	6	192,4

Проведений аналіз показує (табл. 3.3), що підприємство має стабільну кормову базу та ефективно використовує земельні ресурси. Збільшення площ посіву зернових і кормових культур у 2025 році дозволило покращити забезпечення поголів'я повноцінними кормами та знизити залежність від закупівлі комбікормів.

Загалом результати господарської діяльності ТОВ «Перша Гусина» свідчать про ефективне ведення галузі індиківництва. Підприємство демонструє позитивну динаміку виробництва, підвищення продуктивності птиці та раціональне використання виробничих ресурсів. Це забезпечує конкурентоспроможність господарства та створює перспективи для подальшого розвитку галузі.

3.2. Аналіз стану та характеристика технології вирощування індиків

Промислове вирощування індиків у ТОВ «Перша гусина» здійснюється за сучасною інтенсивною технологією, що базується на підлоговій системі утримання із застосуванням глибокої незмінної підстилки та автоматизації ключових виробничих процесів.

Такий підхід дозволяє створити оптимальні умови для підтримання необхідного мікроклімату, ефективно використовувати площі виробничих приміщень та забезпечувати комфортний простір для росту і розвитку птиці [2, 21].

У підприємстві розводять індиків кросу BUT-BIG-6, які вирізняються швидким ростом, високими приростами живої маси та чудовими м'ясними характеристиками. Комплекс має потужність близько 18 тисяч голів одночасного утримання, що підтверджує його успішну інтеграцію у промислове виробництво.

Детальна характеристика основних технологічних параметрів вирощування індиків у господарстві представлена у таблиці 3.4.

Параметри технології вирощування індиків у ТОВ «Перша гусина»

Показник	Значення
Потужність комплексу	18 тис. голів
Система утримання	Підлоговий на глибокій підстилці
Крос індиків	BUT-BIG-6
Щільність посадки самців	4 гол./м ²
Щільність посадки самок	6 гол./м ²
Температура влітку	20–25 °С
Температура взимку	5–10 °С
Тривалість вирощування самок	до 120 діб
Тривалість вирощування самців	до 160 діб
Жива маса самок при забої	6–8 кг
Тип годівлі	Повнораціонні комбікори
Підстилка	Солома, деревна тирса

Згідно з даними таблиці 3.4, у господарстві забезпечені оптимальні технологічні умови для промислового вирощування індиків. Щільність посадки птиці відповідає встановленим сучасним нормам, що гарантує достатній простір для руху та комфортного споживання корму. Використання глибокої підстилки із соломи та тирси ефективно сприяє збереженню тепла, абсорбуванню вологи, а також забезпечує підтримання необхідного санітарного стану в приміщеннях.

Одним із ключових факторів успішного вирощування індиків є дотримання правильного температурного режиму, особливо в перші тижні життя молодняка. Через недостатньо розвинену систему терморегуляції добовим індичатам потрібен сталий обігрів. Для цього приміщення попередньо прогрівають за допомогою тепловентиляторів, а в брудерних

зонах використовують локальні джерела тепла. Рекомендовані температурні показники для вирощування індиків викладені у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5.

Температурний режим у пташниках відповідно до віку птиці

Вік птиці	Температура повітря, °С
1–2 тижні	32–35
3–4 тижні	27–30
5–6 тижнів	21–23
7–10 тижнів	18–20
Старше 10 тижнів	14–18

З даних таблиці 3.5 видно, що температура повітря у пташниках поступово зменшується відповідно до віку птиці. Протягом перших двох тижнів вирощування підтримується найвищий температурний режим — 32–35 °С, що є необхідним для адаптації молодняку та уникнення переохолодження. У подальшому температура поступово знижується, що дозволяє організму індиків пристосовуватися до умов навколишнього середовища та сприяє розвитку їхньої власної терморегуляції.

Рис. 1. Вирощування індичат кросу BUT-BIG-6

У технології вирощування птиці ключову роль відіграє підтримання належного ветеринарно-санітарного стану пташників. Перед посадкою кожної нової партії проводиться механічне очищення приміщення, його дезінфекція та обробка підлоги вапном. Після цих процедур настелюється суха підстилка шаром завтовшки 5–10 см, яка під час вирощування регулярно оновлюється та підсипається. Це дає змогу уникнути накопичення вологи та запобігти розвитку патогенної мікрофлори. В господарстві діють автоматизовані системи годівлі та напування, що забезпечують рівномірний розподіл кормів, а також постійний доступ птиці до свіжої води.

Для годівлі використовуються повнораціонні комбікорми, які мають збалансований склад за енергією, протеїном, амінокислотами, мінералами і вітамінами. Годівля організована за багатофазним принципом, коли рецептура комбікормів змінюється залежно від віку птиці та її темпів росту. У стартовий період раціон містить високий рівень сирого протеїну та біологічно активних речовин, що сприяє активному розвитку м'язової та кісткової тканини.

У старшому віці білкові компоненти поступово зменшуються, тоді як частка зернових культур збільшується. Невід'ємною складовою технології є дотримання правильного світлового режиму. Він впливає на активність птиці, рівень споживання корму та темпи її росту. У перші кілька днів життя індичат забезпечується цілодобове освітлення, після чого тривалість світлового дня поступово скорочується.

Таблиця 3.6.

Світловий режим вирощування індиків

Вік птиці	Тривалість освітлення, год
1–3 доби	24
4–21 доба	18
4–8 тижнів	14–16
Старше 9 тижнів	12–14

Дані з таблиці 3.6 демонструють, що найдовший світловий режим застосовується у ранньому віці індичат, коли вони активно поглинають корм і воду. Зменшення тривалості освітлення у старшому віці сприяє стабілізації фізіологічних процесів, мінімізації впливу стресу і підвищенню ефективності використання кормів.

Для профілактики хвороб у господарстві впроваджується комплекс ветеринарно-санітарних заходів. Молодим індичатам надають вітамінні препарати, пробіотики та засоби для нормалізації кишкової мікрофлори. Вакцинація птиці проводиться згідно з затвердженим ветеринарним графіком. Тривалість вирощування самок складає до 120 днів, а самців — до 160 днів. За цей період індики досягають високих показників живої маси та м'ясної продуктивності. Середня вага самок при реалізації становить 6–8 кг, тоді як самці демонструють суттєво більший приріст.

Таким чином, технологія вирощування індиків у ТОВ «Перша гусина» відповідає сучасним стандартам промислового птахівництва та забезпечує результативність галузі. Використання продуктивного кросу, автоматизованих систем утримання, контрольованого мікроклімату, збалансованого годування і ретельного ветеринарного супроводу дозволяє отримувати високоякісну продукцію та підвищувати економічну ефективність виробництва.

Відтворювальні характеристики стада індиків.

Ефективність відтворення батьківського стада є ключовим чинником, який визначає собівартість виробництва добового молодняку та загальну рентабельність замкнутого циклу м'ясного виробництва. Завдяки генетичному потенціалу кросу BUT-BIG-6 забезпечуються стабільно високі показники виводимості за умов правильної годівлі та належного догляду за індіками-плідниками. Формування батьківського стада відбувається на основі сертифікованого гібридного матеріалу.

Статева зрілість птиці демонструє чіткий диморфізм: індички починають яйцекладку у віці 28–30 тижнів, тоді як індики дозрівають трохи пізніше — у 30–32 тижні. Відтворювальні групи формуються після ретельного відбору за показниками живої маси, екстер'єру та виключення слабших особин [7, 27].

Задля оптимізації використання самців і підвищення заплідненості яєць у господарстві застосовують поєднання природного парування та штучного осіменіння. Додатково впроваджують метод циклічного утримання самок із частковим допуском самців, що дозволяє знизити стресові фактори, пов'язані з технологічними умовами. Узагальнені відтворювальні показники стада представлені в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7.

Відтворювальні показники індиків у господарстві

Показник	Самки (BUT-BIG-6)	Самці (BUT-BIG-6)
Вік досягнення статевої зрілості, тижнів	28–30	30–32
Тривалість племінного використання, тижнів	20–24	20–24
Несучість за один продуктивний цикл, шт. яєць	85–100	—
Середня заплідненість інкубаційних яєць, %	88–92	88–92
Виводимість кондиційного молодняку, %	80–90	80–90
Середня кількість індичат на самку, гол.	70–85	—
Збереженість молодняку до 8 тижнів, %	94–97	94–97

Дані таблиці 3.7 демонструють високу біологічну ефективність процесу відтворення. Рівень заплідненості яєць у межах 88–92 % свідчить про належну структуру стада, а також про грамотно збалансоване годування плідників під час передплемінного періоду [11, 25].

Протягом 3–4 тижнів перед збором інкубаційних яєць раціони птиці збагачуються вітамінно-мінеральними комплексами, що допомагає уникнути ожиріння самців і сприяє активізації фолікулогенезу у самок. Контроль якості інкубаційного матеріалу здійснюють за допомогою регулярного овоскопування в рамках роботи власної лабораторії.

Аналіз технології годівлі індиків у господарстві

У ТОВ «Перша гусина» система годівлі індиків є ключовим елементом, що впливає на продуктивність птиці, раціональне використання кормів та фінансову ефективність виробництва. У господарстві впроваджено багатофазний підхід до годівлі, який передбачає адаптацію комбікормів за поживними характеристиками відповідно до вікових, вагових та фізіологічних потреб індиків. Такий метод забезпечує оптимальне надходження енергії, білків, амінокислот, мінералів та вітамінів на кожній стадії вирощування.

Процес годівлі реалізується через автоматизовану систему подачі комбікорму, яка гарантує рівномірний його розподіл у годівницях та мінімізує втрати. Птиці також надається постійний доступ до води завдяки автоматичним чашковим напувалкам. Забезпечення чистої питної води у достатній кількості сприяє покращенню споживання кормів, активізації обмінних процесів та підтримці загального фізіологічного стану. Для годівлі використовуються повнораціонні комбікорми, що включають зернову основу та додаткові поживні компоненти [2, 22].

Основу зернових складають кукурудза, пшениця і ячмінь, а джерелами білків є соєвий і соняшниковий шроти, рибне борошно та м'ясо-кісткове борошно. Крім того, комбікорми збагачуються мінеральними добавками, преміксами, ферментами і амінокислотами для забезпечення збалансованого раціону птиці. На стартовому етапі вирощування індичат комбікорми містять підвищену кількість сирого протеїну та обмінної енергії, що сприяє інтенсивному росту молодняку та формуванню м'язової тканини.

Рис. 2. Індики на відгодівлі у виробничому приміщенні

У подальших вікових періодах вміст протеїну поступово зменшується, тоді як частка зернових компонентів збільшується (табл. 3.8.). Такий підхід дозволяє ефективно забезпечувати приріст живої маси без надмірного накопичення жирової тканини.

Таблиця 3.8.

Рецептура комбікормів для індиків різних вікових груп, %

Компоненти	1–4 тижні	5–13 тижнів	14–17 тижнів	18–30 тижнів (дорослі)
Кукурудза	38,0	44,0	42,0	35,0
Пшениця	5,0	10,0	11,0	12,0
Ячмінь	0,0	4,0	6,0	18,0
Соєвий шрот	13,0	10,0	7,0	3,0
Соняшниковий шрот	15,0	12,0	5,0	12,0
Кормові дріжджі	5,0	5,0	4,0	4,0
Рибне борошно	9,0	6,0	4,0	0,0
М'ясо-кісткове борошно	6,0	5,0	3,0	6,0
Трав'яне борошно	3,0	4,0	6,0	6,0
Кісткове борошно	0,0	0,5	1,0	2,0

Крейда (вапняк)	0,8	1,5	2,5	4,0
Рослинний жир	1,5	2,5	2,5	1,5
Сіль кухонна	0,2	0,3	0,4	0,5
Премікс	1,5	1,2	1,0	1,0
Разом	100	100	100	100

Аналіз даних таблиці 3.8 показує, що зі зростанням віку птиці у складі комбікормів зменшується частка високобілкових компонентів. Наприклад, вміст соєвого шроту скорочується з 13,0 % у стартовий період до 3,0 % у раціоні дорослого поголів'я, а використання рибного борошна знижується з 9,0 % до повної відсутності. Водночас збільшується частка зернових кормів: обсяг пшениці зростає з 5,0 до 12,0 %, а ячменю — з 0 до 18,0 % [4, 10].

Такі зміни зумовлені адаптацією раціону до фізіологічних потреб індиків на різних етапах їх розвитку, а також необхідністю оптимізації витрат на відгодівлю під час завершальних етапів вирощування. У господарстві поживність комбікормів контролюють відповідно до технологічних норм утримання індиків породи кросу BUT-BIG-6.

Таблиця 3.9.

Поживність 100 г комбікорму для індиків різного віку

Показники	1–4 тижні	5–13 тижнів	14–17 тижнів	18–30 тижнів
Обмінна енергія, МДж	1,24	1,26	1,22	1,18
Сирий протеїн, %	28,0	23,0	20,0	16,5
Сирий жир, %	5,0	5,8	6,0	3,2
Сирої клітковини, %	4,5	4,3	4,7	4,5
Кальцій, %	1,6	1,7	1,8	2,6
Фосфор, %	1,2	0,9	0,8	0,7
Натрій, %	0,35	0,30	0,32	0,30
Лізін, %	1,50	1,20	1,00	0,65
Метіонін + цистин, %	0,90	0,80	0,65	0,48

Як показано в таблиці 3.9, у стартовий період комбікорми мають найвищий рівень сирого протеїну — 28,0 %, що сприяє інтенсивному росту молодняку. Згодом цей показник поступово знижується і становить 16,5 % у дорослих особин. Подібним чином відбувається зменшення рівня незамінних амінокислот: лізин знижується з 1,50 до 0,65 %, а метіонін і цистин — з 0,90 до 0,48 %. У той самий час вміст кальцію збільшується з 1,6 до 2,6 %, що необхідно для забезпечення нормального мінерального обміну та підтримки репродуктивної функції птиці [4, 13].

Ключовим показником ефективності раціональної годівлі є фактичне споживання корму та показник конверсії. На підприємстві здійснюється постійний контроль витрат комбікорму та середньодобових приростів птиці (табл.3.10).

Таблиця 3.10.

Показники споживання кормів та конверсії у індиків

Віковий період	Середньодобове споживання корму, г	Середньодобовий приріст, г	Конверсія корму, кг/кг приросту	Витрати корму на 1 кг приросту, кг
1–4 тижні	55–90	35–45	1,8	1,8
5–8 тижнів	140–220	75–95	2,1	2,1
9–12 тижнів	260–340	120–145	2,3	2,3
13–16 тижнів	380–480	170–200	2,5	2,5
Старше 16 тижнів	450–550	180–210	2,7	2,7

Дані таблиці 3.10 свідчать про поступове зростання рівня споживання корму індиками у міру їх дорослішання. Так, у віці 1–4 тижнів одна особина споживає від 55 до 90 г комбікорму на добу, в той час як після 16 тижнів ці показники зростають до 450–550 г. Паралельно з цим спостерігається збільшення середньодобових приростів живої маси: від 35–45 г у стартовий

період до 180–210 г у завершальний етап вирощування. Конверсія корму також змінюється в залежності від віку птиці [15, 22].

Найефективніші показники спостерігаються у молодняку, коли на 1 кг приросту живої маси витрачається 1,8 кг корму. В подальшому, зі збільшенням віку, цей показник підвищується до 2,7 кг на 1 кг приросту через зменшення інтенсивності росту та підвищення енерговитрат на підтримання життєдіяльності організму. Середні витрати корму на 1 кг приросту в господарстві становлять 2,3–2,5 кг, що узгоджується із сучасними технологічними нормативами для кросу BUT-BIG-6. Це свідчить про оптимальне та ефективне використання кормових ресурсів.

У господарстві ретельно контролюють якість кормів і оперативно коригують раціони відповідно до темпів росту птиці, показників її збереженості та поживної цінності зернових культур. У разі погіршення приростів або стану здоров'я індиків до раціону додають вітамінно-мінеральні комплекси, ферменти та пробіотики.

Таким чином, технологія годівлі індиків у ТОВ «Перша гусина» є сучасною та відповідає стандартам промислового птахівництва. Використання багатофазної системи годівлі, збалансованих комбікормів і контроль конверсії корму гарантують високі показники приросту живої маси, оптимальне використання ресурсів і економічну ефективність виробництва м'яса індиків.

3.3. Організація забою та первинної обробки індиків

Процес забою та первинної переробки індиків у господарстві організовано на основі потоково-механізованого принципу, що забезпечує безперервність виробничого циклу, оптимальне використання ресурсів, відповідність ветеринарно-санітарним нормам та високий рівень якості отриманої продукції. Ефективність роботи переробного цеху забезпечується

суворим дотриманням послідовності операцій, відображених на технологічній схемі (рис. 3)..

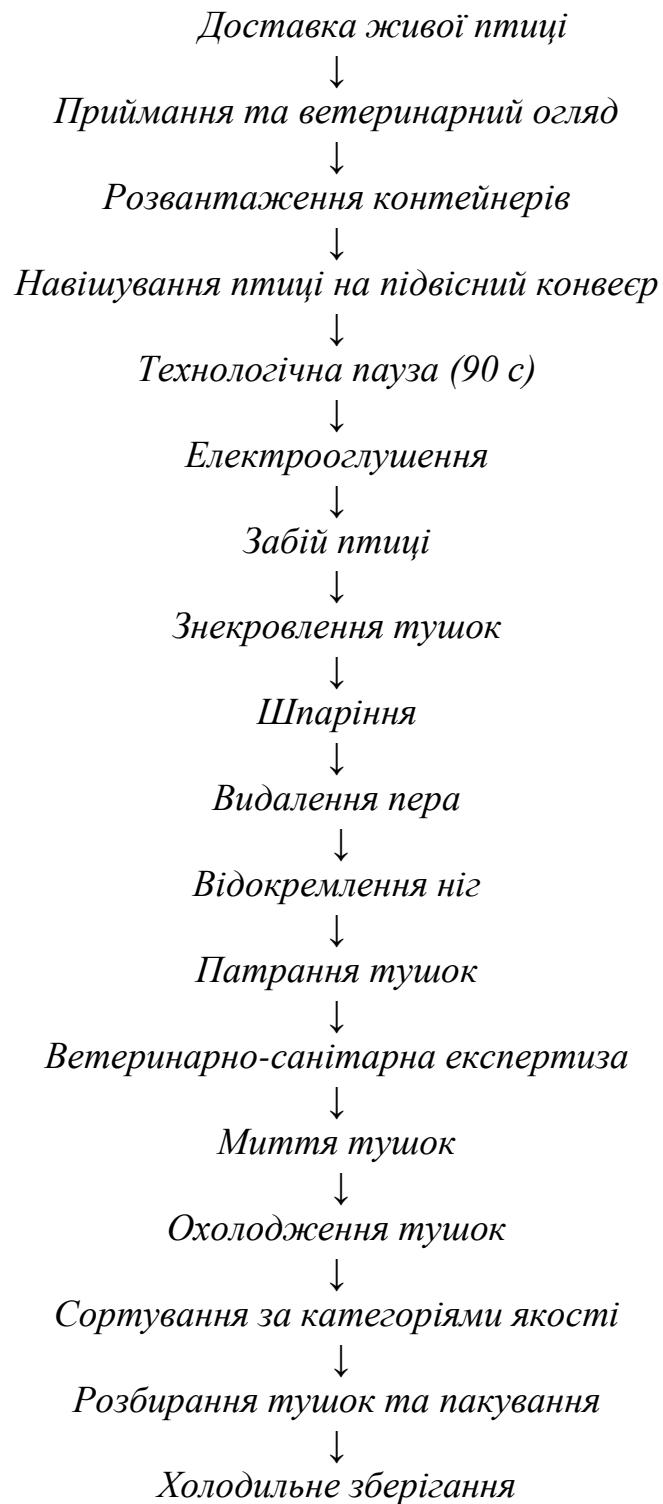

Рис. 3. Технологічна схема переробки індиків

Живих індиків транспортують у господарство спеціалізованими засобами — у контейнерах або клітках, розміщених на багатоярусних стелажах. Після прибуття птицю піддають ветеринарному огляду та перевірці супровідної документації. Розвантаження здійснюється поетапно, щоб запобігти травмуванню та зменшити рівень стресу у птахів. Контейнери з індіками переміщують за допомогою автотранспортувачів на роликові або стрічкові транспортери. У приміщенні приймання функціонує система зволоження повітря та пилопригнічення, що сприяє підтриманню належного санітарного стану й комфортних умов роботи персоналу.

Далі здійснюють навішування індиків на підвісний конвеєр. Оскільки цей процес викликає найбільше нервові напруження у птиці, перед її оглушенням передбачена технологічна пауза тривалістю близько 90 секунд. Це дозволяє стабілізувати фізіологічний стан індиків, покращити процедуру знекровлення та підвищити якість м'яса. Облік поголів'я проводиться автоматизовано за допомогою лічильних пристроїв, інтегрованих у конвеєрну лінію [5,16].

Індиків оглушують електричним методом у водному контактному середовищі. Цей спосіб гарантує швидке знерухомлення птиці без припинення серцевої діяльності, що є ключовою умовою якісного знекровлення. Параметри електрооглушення такі: напруга — 120–135 В, частота струму — 800 Гц, сила струму — 0,15 А, тривалість впливу — 3–6 секунд.

Забій проводять не пізніше 30 секунд після завершення оглушення за допомогою двоножового механізму, який забезпечує точність розрізу кровоносних судин шиї без пошкодження трахеї та стравоходу. Знекровлення триває від 150 до 180 секунд, при цьому кількість виведеної крові має становити щонайменше 4 % живої маси птиці. Відсутність залишків крові покращує збереження м'яса й запобігає розмноженню небажаних мікроорганізмів.

Перед видаленням оперення тушки проходять шпаріння в воді з температурою 55–58 °С протягом 120–150 секунд. Такий режим сприяє ослабленню зв'язку оперення зі шкірою без пошкодження її поверхневого шару.

Після процесу шпаріння тушки очищають у перознімальних машинах, оснащених гумовими робочими елементами. Для ефективного видалення забруднень додатково використовують теплу воду температурою 35–45 °С. Вилучене перо та побічні відходи надходять на утилізацію і технічну переробку.

Після видалення пір'я тушки потрапляють на лінію патрання, де виконуються операції з вилучення внутрішніх органів. Щоб уникнути мікробіологічного забруднення, всі процеси максимально механізовані.

На цьому етапі виконуються такі дії: видалення клоаки; розкриття черевної порожнини; вилучення внутрішніх органів; ветеринарно-санітарна експертиза та сортування субпродуктів. Їстівні субпродукти проходять окрему обробку. Печінку очищують від жовчного міхура, серце звільняють від перикарда та залишків крові, а м'язовий шлунок — від вмісту і кутикули. Після цього субпродукти ретельно промиваються та направляються на охолодження [1, 16].

Після завершення патрання тушки миють як зовнішньо, так і всередині за допомогою води температурою 30–38 °С. Далі здійснюється видалення голови, трахеї, шиї та зобу, після чого продукція прямує до етапу охолодження.

З метою збереження високої якості м'яса на виробництві використовується комбінована система охолодження. Спочатку проводиться попереднє охолодження у шнекових або водяних охолоджувачах при температурі 4–6 °С. Потім тушки направляють у повітряно-крапельні камери, де температура у товщі м'язів знижується до 0–4 °С протягом 80–150 хвилин.

Такий метод дозволяє ефективно уповільнити розвиток мікрофлори, зберегти природний колір м'яса і мінімізувати втрату вологи. Після охолодження індичі тушки відправляють на етапи розбирання та обвалювання.

Реалізація продукції господарства відбувається через кілька каналів збуту, що дозволяє забезпечувати стабільне функціонування виробничих потужностей і ефективно просувати продукцію на ринку.

Основним видом продукції є охолоджене та заморожене м'ясо індиків, яке постачається до торговельних мереж, супермаркетів і спеціалізованих магазинів. Асортимент включає цілі тушки, фасовані частини та натуральні напівфабрикати. Частина продукції доставляється до закладів громадського харчування, таких як ресторани, кафе, їдальні чи підприємства швидкого харчування. Також м'ясо індиків слугує сировиною для м'ясопереробних підприємств, які виробляють продукцію на кшталт ковбас, паштетів і фаршу.

Комплексний підхід до використання ресурсів мінімізує обсяги відходів і сприяє підвищенню економічної ефективності виробничих процесів [24].

3.4. Економічні показники переробки м'яса індиків у ТОВ «Перша Гусина» Тернопільської області

Економічна ефективність виробництва та переробки м'яса індиків є одним із головних показників, що визначають доцільність функціонування підприємства в сучасних ринкових умовах. Для ТОВ «Перша гусина» важливим завданням є забезпечення стабільного виробництва конкурентоспроможної продукції з мінімальними витратами ресурсів та максимальним рівнем рентабельності.

Важливою перевагою підприємства є комплексне використання сировини. Окрім реалізації охолоджених і заморожених тушок, господарство отримує додатковий прибуток від продажу субпродуктів, м'яса механічного

обвалювання, технічної сировини та кормових компонентів. Такий підхід сприяє зменшенню виробничих втрат і підвищує загальну рентабельність виробництва.

Основними статтями витрат у виробництві м'яса індиків є корми, енергоносії, ветеринарне забезпечення, оплата праці, амортизація обладнання та транспортні витрати. Найбільшу частку собівартості становлять витрати на корми, які можуть досягати 60–70 % усіх виробничих витрат. Саме тому раціональна система годівлі та ефективного використання кормів мають вирішальне значення для економіки підприємства.

У ТОВ «Перша гусина» спостерігається позитивна динаміка виробничо-економічних показників, що зумовлено збільшенням поголів'я птиці, підвищенням середньої живої маси та покращенням виходу м'ясної продукції (табл.3.11).

Таблиця 3.11

Економічні показники виробництва та переробки м'яса індиків

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Поголів'я індиків, гол.	12000	14500	16000
Середня жива маса при забої, кг	11,5	12,0	12,4
Валовий вихід м'яса, т	107,6	137,5	158,7
Вихід м'яса, %	78	79	80
Собівартість 1 кг м'яса, грн	96,5	101,2	105,4
Середня ціна реалізації 1 кг, грн	128,0	138,0	148,0
Прибуток від реалізації, тис. грн	3380	5055	6775
Рівень рентабельності, %	18,4	22,1	25,3

Аналіз наведених даних табл. 3.11 свідчить про поступове підвищення економічної ефективності діяльності підприємства. Упродовж 2023–2025 років спостерігається зростання поголів'я індиків та збільшення валового

виробництва м'яса. Підвищення середньої живої маси птиці при забої позитивно вплинуло на вихід готової продукції та обсяги реалізації.

Попри збільшення собівартості продукції внаслідок подорожчання кормів, енергоносіїв і транспортних послуг, підприємству вдалося забезпечити зростання прибутку завдяки підвищенню продуктивності птиці та збільшенню обсягів реалізації продукції. Рівень рентабельності виробництва у 2025 році становив 25,3 %, що свідчить про достатньо ефективну організацію технологічного процесу.

3.5. Екологізація виробництва м'яса індиків

Екологізація виробництва індичого м'яса є важливим напрямом підвищення ефективності роботи підприємства та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище. Для ТОВ «Пеша Гусина» впровадження природоохоронних технологій має особливе значення, оскільки сучасне індиківництво пов'язане зі значними витратами води, енергії та утворенням великої кількості органічних відходів.

На етапі вирощування птиці основними джерелами екологічного навантаження є послід, викиди аміаку, підвищена вологість повітря у пташниках та значне споживання енергоресурсів. Для зменшення негативного впливу доцільним є впровадження збалансованих раціонів годівлі із пониженим вмістом сирого протеїну та додаванням амінокислот. Такий підхід дозволяє скоротити виділення азотистих сполук із послідом та зменшити концентрацію аміаку у виробничих приміщеннях [9].

Важливим заходом є модернізація систем вентиляції та мікроклімату. Використання енергоощадних вентиляторів, теплообмінників і систем автоматичного контролю температури сприяє стабілізації параметрів повітряного середовища та скороченню витрат електроенергії. Додатково можуть застосовуватися системи зволоження і очищення повітря, які знижують рівень пилу та запахів.

Для ТОВ «Пеша Гусина» доцільним є впровадження системи комплексної переробки посліду. Найефективнішими напрямками є: компостування з отриманням органічних добрив; використання у біогазових установках та виробництво гранульованих органічних добрив. Біогазові технології дозволяють перетворювати органічні відходи у метан, який може використовуватися для опалення виробничих приміщень або виробництва електроенергії. Після ферментації утворюється дегістат — цінне органічне добриво для сільськогосподарських угідь. Такий підхід відповідає принципам циклічної економіки, за яких відходи одного виробництва стають ресурсом для іншого.

Під час забою та переробки індиків утворюються стічні води, кров, жирові відходи, пір'я та інші побічні продукти. Основним завданням екологізації цього етапу є мінімізація забруднення водних ресурсів і забезпечення безпечної утилізації відходів.

На підприємстві доцільно впровадити локальні очисні споруди, які включають: механічне очищення; жировловлювачі; флотаційні установки та біологічне очищення стічних вод. Використання замкнених або частково замкнених систем водообігу дозволяє повторно застосовувати технічну воду після очищення та суттєво скоротити її споживання.

Важливим елементом екологізації є комплексна переробка нехарчових відходів. Кров, пір'я, кістки та інші залишки можуть використовуватися для виробництва м'ясо-кісткового і пір'яного борошна, що застосовується у кормовій промисловості. Це дозволяє зменшити обсяги відходів та підвищити економічну ефективність підприємства.

Для ТОВ «Пеша Гусина» перспективними напрямками є: встановлення сонячних панелей на дахах виробничих приміщень; використання теплових насосів; застосування LED-освітлення та автоматизація систем вентиляції та обігріву.

Екологізація виробництва індичого м'яса є необхідною умовою сталого розвитку сучасного підприємства. Для ТОВ «Пеша Гусина» найбільш перспективними заходами є вдосконалення систем утилізації посліду, впровадження локальних очисних споруд, використання енергоощадного обладнання та комплексна переробка побічної сировини. Реалізація зазначених заходів сприятиме зменшенню екологічного навантаження, скороченню виробничих витрат, підвищенню рентабельності та відповідності міжнародним вимогам безпечного виробництва харчової продукції [4,9].

ВИСНОВКИ

1. ТОВ «Перша Гусина» Тернопільської області є сучасним підприємством м'ясного птахівництва, основною спеціалізацією якого є вирощування та первинна переробка індиків. Підприємство використовує інтенсивну технологію виробництва, автоматизовані системи годівлі, напування та підтримання мікроклімату, що забезпечує стабільні виробничі показники.
2. Встановлено, що в господарстві вирощують індиків важкого м'ясного кросу BUT-BIG-6, який характеризується високою швидкістю росту, значною живою масою та добрими м'ясними якостями. Використання цього кросу дозволяє отримувати високий вихід м'ясної продукції та ефективно використовувати кормові ресурси.
3. Технологія утримання індиків у ТОВ «Перша Гусина» базується на підлоговій системі з використанням глибокої підстилки. У пташниках підтримуються оптимальні параметри температури, вологості, вентиляції та освітлення, що позитивно впливає на ріст, розвиток і збереженість поголів'я.
4. Система годівлі птиці є багатофазною та передбачає використання повнораціонних комбікормів, збалансованих за вмістом протеїну, енергії, амінокислот, мінеральних речовин і вітамінів відповідно до віку індиків. Середні витрати корму на 1 кг приросту живої маси становили 2,3–2,5 кг, що відповідає сучасним технологічним нормативам для кросу BUT-BIG-6.
5. Організація забою та первинної переробки індиків на підприємстві здійснюється за потоково-механізованою схемою з дотриманням ветеринарно-санітарних вимог.
6. Аналіз виробничо-економічних показників свідчить про позитивну динаміку розвитку підприємства у 2023–2025 роках. Поголів'я індиків збільшилося з 12 до 16 тис. голів, валове виробництво м'яса досягло 158,7 т, а рівень рентабельності у 2025 році становив 25,3 %, що підтверджує економічну ефективність виробництва та переробки м'яса індиків у господарстві.

Пропозиції виробництву

1. Рекомендується продовжити модернізацію систем мікроклімату та вентиляції у пташниках для підвищення продуктивності птиці та зниження енерговитрат.
2. Доцільно розширити використання енергоощадного обладнання та альтернативних джерел енергії, зокрема сонячних панелей і систем рекуперації тепла.

Список використаної літератури

1. Агапова Є.М. Комплексний підхід до проблеми якості м'яса і яєць птиці. Птахівництво.Україна. 2020. № 1 (25). С. 18–19.
2. Вербицький С. Б. Раціональна годівля бройлерів є одним з принципових чинників ефективності виробництва м'яса належної якості. Птахівництво Україна. 2021. № 7(43). С. 8–11.
3. Віннікова Л. Г., Поварова Н. М., Синиця О. В. Основи птахівництва та переробки птиці. Київ: Освіта України, 2020. 216 с.
4. Віннікова Л.Г. Основи птахівництва та переробки птиці. / Л.Г. Віннікова, Н.М. Поварова, О.В. Синиця // Київ: Освіта України. 2020. 216 с.
5. Гавриленко І.В.,Шомін А.В. Виробництво індичого м'яса на промисловій основі.-Київ. 2016. с. 86.
6. Гадючко О.Т., Рябоконь Ю.О., Катеринич О.О., Микитюк Д.М., Луніна Л.А., Біленко Г.П./ Стресостійкі лінії індиків вітчизняної селекції./ Ефективне птахівництво. Спеціалізований журнал з питань птахівництва. м. Обухів, 2007. № 2, с.36 – 44.
7. Гадючко, О.Т. Стресостійкі лінії індиків вітчизняної селекції[Текст]/О. Гадючко, Ю.О. Рябоконь, О.О. Катеринич [та ін.] // Птахівництво.2006.Вип. 58. С.49–62.
8. Засєкін Д. А., Поляковський В. М. Санітарно – гігієнічні вимоги ведення птахівництва. //Сучасне птахівництво., 2005, № 2(27), С. 7 – 9.
9. Зеркалов Д. В.Екологічна безпека та охорона довкілля [Електронний ресурс] : Монографія / Д. В. Зеркалов. Електрон. дані. К. : Основа, 2011.
10. Ібатуллін І.І., Жукорський О.М. Методологія та організація наукових досліджень у тваринництві. Київ, Аграрна наука, 2017. 328с.
11. Індичата Біг-6 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ekurchata.com.ua/index.php/indichata/big-6>.
12. Каркач, П.М. Вплив джерел світла на продуктивні та відтворювальні якості індичок[Текст]/П.М. Каркач// Птахівництво.2004. №54. С.35-40.

13. Коваленко В.П. Птахівництво// Племінна робота. Довідник / За ред. М. В. Зубця, М.З. Басовського. К.: ВНА Україна, 2005. с. 180-216.
14. Кучерук М.Д., Засєкін Д.А. Органічне птахівництво України: ветеринарно–санітарне забезпечення технології: монографія. Київ.: Прінтеко, Практикум з годівлі сільськогосподарських тварин: навчальний посібник / [І. І. Ібатулін, А. І. Чигрин, В. В. Отченашко та ін.] ; під ред. академіка НААН України І. І. Ібатуліна. – Житомир : Полісся, 2013. 442 с. 2020. 190 с.
15. Лемешєва М.М. Годівля сільськогосподарських тварин. Суми: Слобожанщина, 2003. 152с.
16. Маньковський А.Я. Технологія продуктів забою тварин: підручник / А.Я. Маньковський, Т.А. Антонюк. К.: Агроосвіта, 2014. 336с.
17. Микитюк Д. М. Шляхи розвитку індиківництва в Україні / Д.М. Микитюк // Ефективне птахівництво. 2007. № 11. С. 7-11.
18. Нелєпова А.В. Програмне управління процесами в галузі : курс лекцій / А. В. Нелєпова. Миколаїв : МНАУ, 2016. 52 с
19. Підпала Т.В. Селекція сільськогосподарських тварин: навчальний посібник. Миколаїв: Видавничий відділ МДАУ, 2006. 277 с.
20. Рябініна О. В., Мельник В. О., Катеринич О. О. Вплив диференційованого за живою масою утримання та годівлі батьківського стада індичок кросу «Харківський» на їхні відтворні властивості. Вісник аграрної науки. 2019. № 12 (801). С. 42–47.
21. Сичов М. Дайте птиці рости / М. Сичов // Наше птахівництво. 2013. № 4. С. 50-54.
22. Технологія виробництва продукції тваринництва : підруч. / Бусенко О.Т. та ін.; за ред. О. Т. Бусенка. Київ : Агроосвіта, 2013. 492 с.
23. Технологія утримання індиків // Ефективне птахівництво. 2009. №6. С. 20-21.

24. Чухно В. С. Секторальний план дій з підвищення рівня енергоефективності в м'ясопереробному секторі агропромислового комплексу України / В.Чухно . Проект № GF/UKR/11/004. Київ. 2013. 33 с.
25. Big-6 turkeys: features and cultivation. URL: <https://farmeronline.com/big-6-turkeys-features-and-cultivation/> (дата звернення 10.09.2023 р.).
26. Nicholas Turkey Breeding Farms Inc. Redcomb genetics. URL: <https://redcombgenetics.co.nz/nicholas-turkey-breeding-farms-inc/> (дата звернення 10.09.2023 р.).
27. Noll S. L., Furo G. Footpad dermatitis in market turkey hens. Bird density and bedding material relationships. Zootechnika International. Poultry facts. Farming. 2020. URL: <https://zootecnicainternational.com/featured/footpaddermatitis-in-market-turkey-hens-bird-density-and-bedding-material-relationships/> (дата звернення 14.09.2023 р.).